

Campania durante persecutione Valeriani dederat (1). A scriptores Cypriano vindicant, tamquam apoerypham, eoque indignam censuisse Launoium. Quin tamen erudito viro subscribamus, multa quidem obstant; nam, ut a Basnagio (1) annotatum, non solum Cypriani stylo scripta est, sed et ea complectitur, quæ Cypriani tempora, mores, disciplinam, maxime sonat, ita, ut ovum non sit ovo similis, quam hæc Epistola cæteris Cypriani. Alio etiam argumento eam auctori suo vindicant Fellus; etenim S. Augustinus Epistolæ cujusdam Cypriani ad Stephanum meminit, quæ prorsus ad quæstionem de Baptismate non spectat; eumque dicit tantum ejusdem ad Stephanum Epistolæ supersint, quarum altera de Baptismate agit, id est septuagesima: ad hanc omnino respexisse Augustinum, verisimile est.

III. Hæc adhuc adjungimus brevem observationem de Epistola sexagesima octava, utrum S. Cypriano sit revera adscribenda. Supra jam adnotavimus, dum de Epistolis S. Martyris disseruimus, memoratam ad Stephanum Epistolam de Marciano Arelatensi Episcopo abstinendo, quam non solum Cypriani editores Pamelius, Baluzius, Fellus, sed et sæpe notæ

(1) In antiquissimo manuscripto ab editore Oxoniensi ad finem indicis Scripturæ allegato, de his literis mentio habetur hunc in modum: *Christiani quartam persecutionem passi sunt a Decio imperatore auctore malorum. Huc persecutione Cyprianus per Epistolas hortatus est Augustinum et Felicitatem, qui passi sunt apud civitatem Capuensem Metropolim Campaniæ, Valeriano imperante.*

(2) Tillemont., *Mémoires*, tom. iv, pag. 75.

(1) Basnage, *Annal. Politico-Eccles.*, ad annum 254.

APPENDIX PRIMA.

OPUSCULA DUBIA.

LIBER

DE DISCIPLINA ET BONO PUDICITIÆ.

EPISTOLA IGNOTI AUCTORIS.

I. Aliquas officiorum meorum partes non aestimo præterisse, dum semper entor, vel maxime quotidianis Evangeliorum tractatibus, aliquando vobis fidei et scientiæ per Dominum incrementa præstare. Quid enim aliud in Ecclesia Domini utilis geri, quid accomodatius offi- io episcopi potest inveniri, quam ut doctrina divinarum, per ipsum insinuatæ collataque, verborum, possint credentes ad repromissum regnum pervenire eorum? Hoc certe mei et operis et muneris, quotidianum votivum negotium, absens licet, obtinere conitor; et per litteras præsentiam meam vobis reddere conor. Dum vos solito more attentionibus missis in fide interpello, ideo convenio, Evangelicæ radiis firmitate solidati, adversus omnia diaboli prælia stetis semper armati. Absentem me non credam, si fuero securus. Verumtamen omnia que utiliter proferuntur, et æterna vite statum tractantibus vel definiunt, vel promittunt; ita demum fructuosa sunt, si ad emolumentum operis, divinæ

indulgentiæ viribus, adjuventur. Non solum proferimus verba quæ de Scripturarum sacris fontibus veniunt, sed cum ip-sis verbis, preces ad Dominum et vota sociamus, ut tam nobis quam vobis, et sacramentorum suorum thesauros aperiat, et vires ad implenda que cognoscimus, tribuat. Periculum enim majus est voluntatem Domini cognovisse, et in Dei voluntatis opere cessasse.

II. Quamvis ergo ad multa vos negotia et ad divi-næ monitionis præcepta, semper ut scitis exhorter (quid enim mihi aliud votivum aut majus potest esse, quam ut per omnia perfecti stetis in Domino), tamen ut præcipue pudicitæ claustra teneatis (quod et facitis) admonco: scientes templum esse vos Domini, membra Christi, habitationem Spiritus sancti, electos ad spem, consecratos ad fidem, destinatos ad salutem; filios Dei, fratres Christi, consortes Spiritus Sancti, nihil jam carni debentes, quasi renatos ex aqua et pudicitia, præter voluntatem (*Job* 1, 45)

EDIT. OXON. NOTÆ.

I. — *De disciplina.* In nullo ms. Epistolam hæc videre contigit.

Absentem me non credam. Pamelius ait: Ita Gravius ad marginem et mss. pro non credo. PAMEL.

Verumtamen omnia quæ utiliter proferuntur. Pamelius ait: Hoc ex iisdem Gravius mss. pro eo quod alii, proferunt; non placet autem quod habet solus Manutius, viriliter. PAMEL.

Ad implenda quæ cognoscimus. Pamelius ait: Hanc conjecturam Erasmi sequuntur Gravius, Manutius, et Morellius, poterat nomen, quaque, accipi pro quacunque, præsertim cum sic legant etiam mss. PAMEL.

II. — *Præter voluntatem quam velle debemus ut nostra sit.* Pamelius ait: Ex Costerio habeo, ut, pro et, adhuc tamen totus locus obscurus est. Ms. cod., et in nostra fit, sed non placet. PAMEL.

quam velle debemus ut nostra sit: præstetur etiam A propter redemptionem, ut corrumpi non possit, quæ a Christo consecrata sit. Nam si Apostolus Ecclesiam sponsam Christi (II Cor. xi) pronuntiat, oro vos, quanta pudicitia exigitur, ubi Ecclesia inter matrimonia sponsa virgo præstetur? Et ego quidem, nisi quod breviter vos admonere proposui, latissimas satis puto, et locuples pudicitia laudes proferre potui: sed supervacuum duxi laudare eam diutius apud colentes. Vos enim illam ornatis dum geritis, et plures ejus laudes exereendo profertis; facti ejus ornamentum, dum et illa vestrum est, mino decore invicem fœnerando. Illa vobis disciplinam bonorum suggerit morum, vos illi ministerium præstatis operum sanctorum. Nam et illa quantum et quid possit per vos apparuit, et quid vos velitis, ipsa demonstravit et docuit; copulatis in unum, duobus bonis mandatorum et rerum, ne quid inutilium videretur, si aut præcepta ministeriis, præceptis ministeria defuissent.

III. Pudicitia est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordia caput. Pudicitia sollicita non est cui placeat nisi sibi: pudicitia semper verecunda, dum innocentia mater est: Pudicitia semper ornatur solo pudore, bene sibi tunc conscia de pulchritudine, si improbis displicet: pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est. Hæc nos commendat Domino, connectit Christo: hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit: beata ipsa, et beatos efficiens apud quoscumque habitare dignatur; quam numquam accusare possunt, nec qui eam non habent: venerabilis etiam hostibus suis, dum illam multo magis mirantur, qui eam expugnare non possunt. Sed ut matura et in viris probata semper, et a feminis appetenda; sic inimica ejus impudicitia semper est detestanda: obscœnum ludibrium reddens ministris suis, nec corporibus parens nec animis. Debellatis enim propriis moribus, totum hominem suum sub triumphum libidinis mittit; blanda prius, ut plus noceat dum placet; exhauriens rem cum pudore; hostis continentia, frequenter perveniens ad sanguinem cupiditatum infesta rabies, incendium conscientia bonæ, mater impœnitentia, ruina melioris ætatis, contumelia generis, expugnans sanguinis et familia fidem, alienis affectibus suos inserens filios, in aliena testamenta sobolem ignoti et corrupti generis inducens. Quæ plerumque extra sexum ardens, dum se non continet intra concessa, parum sibi putat satisfactum, nisi in virorum quoque corporibus non voluptatem novam quærat, sed extraordinaria et portentosa contra ipsam naturam ex viris per viros monstra conquirit.

IV. Sed enim pudicitia locum primum in virginibus tenet, secundum in continentibus, tertium in matrimoniiis. Verum in omnibus gloriosa est cum gradibus suis. Nam et matrimoniorum fidem tenere laus est, inter tot corporis bella; et matrimonio de continentia modum statuisse, majoris virtutis est, dum etiam licita rejiciuntur. Certe ex utero sanctitatem custodisse, et infantem se usque in senectutem in sua ætate tota tenuisse admiranda utique potentia est: nisi quod blandas corporis leges non nosse, magis felicitatis est, notas jam vicisse virtutis est; sic tamen ut et virtus ista de dono Dei veniat, licet se in membris hominibus ostendat.

V. Pudicitia, fratres, antiqua præcepta sunt. Quare antiqua dico? Quia cum ipsis hominibus instituta sunt. Nam et ideo vir suos feminae est, ut præter eundem alterum nesciat, et ideo viro redita est mulier, ut subjecto quod fuerat ei proprium, nihil requirat alienum. Sic et duo, inquit, erunt in carne una (Math. xix, 6), ut in unum redeat quod unum fuerat, ne separatio sine reditu occasionem præstet alterius. Inde et Apostolus: *Caput mulieris pronuntiauit virum* (I Cor. xi, 3), ut conjunctione duorum pudicitiam probaret. Nam ut alterius caput membris aptum non potest esse, ita et alieno capiti membra non sua: caput enim suis convenit membris, et membra capiti suo; utraque naturali libula in concordia mutua cohærent, ne qua oriente discordia de divisione membrorum pactum divini fœderis rumpetur. Addit tamen et dicit: Quoniam qui uxorem suam diligit, seipsum diligit (Ephes. v, 23, 29). Nemo enim carnem suam odio habet, sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam. Charitatis cum pudicitia ex hoc magna præscriptio, si uxores diligendæ sunt a viris suis sicut et Christus dilexit Ecclesiam; et ita uxores maritos debent diligere, ut Ecclesia diligit Christum.

VI. Hanc sententiam Christus quando uxorem dimitti non nisi ob adulterium dixit (Math. v, 32): interrogatus, tantum honorem pudicitia dedit. Hinc nata est illa sententia: *Adulteras non sanctis vivere* (Levit. xx, 10). Hinc Apostolus dicit: *Hæc est voluntas Dei, ut abstineatis vos a fornicatione* (I Thesal. iv, 3). Hinc et illud dicit: *Membra Christi, membris meretricis non esse jungenda* (I Cor. vi, 9, 15). Hinc traditur Satanæ in interitum carnis qui, prurulo jure pudicitia, vitia carnis exercet. Hinc merito regnum cœlorum non tenent adulteri; hinc est omne peccatum extra corpus esse, solum adulterum peccare in suum corpus: hinc cæteræ præceptoris auctoritates, quas nunc recolere omnes non est necesse, apud vos præsertim qui illas nostis frequenter et facitis; quæ licet descripta non sint, queruli tamen de his non potestis esse. Adulter enim

EDIT. OXON. NOTÆ.

Quæ a Christo consecrata sit. Pamelius ait: Hic iterum Costerius, quia Christo, sed vel Erasmo teste, ille sensus constat, et sic legunt etiam mss. cod. PAMEL. VI. — Adulter enim non habet excusationem. Pame-

lius ait: Hoc rursus ex Tertull. de Pudicitia, non proci ab initio, referens ad excusationem peccati, quod ille male juxta suum errorem ad excusationem veniat. PAMEL.

non habet exensationem, aut habere potuit, quia ducere licebat uxorem.

VII Sed sicut matronis jura præscripta sunt, quæ ita sunt nexæ, ut divelli inde non possint, virginitas vero et continentia extra jus omne sunt: nihil ad virginitatem de matrimoniorum legibus pertinet, altitudine sua transcendit omnes. Si ulla prava hominum ausa leges supergredi conantur, virginitas æquat se Angelis: si vero exquiramus, etiam excedit; dum in carne luctata victoriam etiam contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas quid aliud est quam futuræ vitæ gloriosa meditatio? Virginitas neutri sexus est: virginitas est perseverans infantia: virginitas est voluptatum triumphus: virginitas liliis non habet, sed quod plus est, filiorum contemptum habet, non habet fœcunditatem, sed non habet orbitatem: felix quod est extra partus dolorem, felicior autem quod est extra funerum filiorum calamitatem. Virginitas quid est aliud quam soluta libertas? Maritum non habet dominum. Virginitas affectationibus omnibus soluta est: non matrimonii est dicata, non sæculo, non liberis. Persecutionem non potest timere, dum illam de securitate potest provocare.

VIII. Sed quia pudicitiae nobis breviter sunt exposita præcepta, jam pudicitiae ponamus exemplum. Plus enim proficitur, cum in rem præsentem venit: nec de virtute dubitabitur, quando quod præcipitur exemplis etiam signatur. Exemplum pudicitiae a Joseph cepit (*Gen. xxxix, 7*) Adolescens Hebræus generosus de patre, generosior de innocentia, ob invidiam revelationum distractus a fratribus Ismaelitis, in domum devenerat hominis Ægyptii; obsequio et innocentia et tota servitutis fide facilem et benevolum in se animum sui provocaverat domini, cujus faciem tam sermo liberalis, quam ætas omnibus commendaverat. Sed ista generositas ab uxore domini aliter quam decebat accepta est: in domus parte secreta, et sine arbitris, alta et facinoribus accommoda; putavit se pudicitiam adolescentis incontinens mulieris impudicitia, nunc promissis, nunc minis posse superare. Et cum retentus est vestibus, eo quod moliretur fugam, propter tanti facinoris audaciam ipsas vestes relinquens, et corporis mundi sinceritatem habiturus innocentiae testem; ad crimen impudicitiae suæ imprudens mulier adijcere non dubitavit calumniam: et cæteris et marito, squalida et fervens, spreto desiderio suo, conquesta est dolore simu-

EDIT. OXON. NOTÆ.

VII.—*Quæ ita sunt nexæ, ut divelli inde non possint.* Pamelius ait: Locus pro matrimonii indissolubilitate. Est autem locus ille mutilus, quod etiam asterisco adnotavit Manutius. Prosequuntur quidam codices mss. alia distinctione quæ sequuntur, in hunc modum. Altitudine sua transcendit omnes. Si ulla prava hominum ausa leges supergredi conantur, virginitas æquat se Angelis Dei. Sed nec sic satisfaciunt. PAMEL.
Virginitas neutri sexus est. Pamelius ait: Gravius ad marginem, et codex S. Pantaleonis neuter; sed prius placet. PAMEL.

VIII.—*Distractus a fratribus.* Distrahere est rem auctioni expositam, non uni addicere; sed pluribus varia in loca apportantibus dividere. Eatenus dis-

trahatur Josephus, quod a fratribus non singulari alieni domino, sed cæteræ Midianitarum negotiatorum, venundatus esset.
lato, quod Hebræus adolescens vim sibi molitus fuisset inferre, quam ipsa conata fuerat irrogare. Maritalis ardor rerum incens, et uxoris accusatione graviter inflammatus incenditur. Pudicus vero juvenis, quia delicto conscientiam non miscuit, in immo carceris truditur. Sed sola non est in carcere pudicitia: nam est cum Joseph Deus, et nocentes dantur in manu ejus, quia innocens fuerat. Somniorum præterea obscura dissolvit, quia spiritus in tentatione vigilabat, et per dominum liberatur a vineulis. Qui in domo minor cum periculo fuerat, regie domus sine periculo dominus effectus est: generositati suæ redditus, fructum pudicitiae et innocentiae, Deo iudice, a quo meruerat, accepit.

IX. Sed non minus, ex parte diversa, aliud nobis pudicitiae simile de continentia feminarum exoritur exemplum. Fuit, ut legimus, Susanna (*Dan. xiii*) filia Helciae, uxor Joachim pulcherrima, pulchrior moribus. Hanc nullum ad decorem commendabat species; simplex enim erat. Excoluerat pudicitia, et cum pudicitia sola natura. Hanc e senioribus duo cœperant deperire, nihil memores nec divini timoris, sed nec suæ annis jam marcescentis ætatis; ita illos in flagrantia transactæ juventutis incendia, redivivæ libidinis flamma revocabat: pudicitiae latrones amorem prolitentur, sed oderant. Resistenti minantur calumnias, adulterii se dicunt accusatores voto adulteri. Inter quos libidinis seculos auxilium de Domino petebat, quia viribus corporis repugnare non valebat. Et exaudivit de cælo clamantem ad se pudicitiam Dominus; et cum iniquitate oppressa duceretur ad pœnam, vidit inimicorum liberata vindictam. Bis victrix, et in periculo suo tam funeste toties consepta, et libidinem evasit, et mortem. Infinitum erit si exempla prosequar plura: his duobus contentus sum, præsertim cum omnibus sit viribus per istos pudicitia defensa.

X. Non illos emollire potuit in vita generosi sanguinis memoria, quæ in quosdam licentia lascivæ est ministra: non decor corporis, et apte positorum figura membrorum, quæ suggerit plerumque ut, quasi flos quidam, properans velociter transiret ætatis, porrecta voluptatis occasione pascatur: non anni primi virentis, sed majoris ætatis; cum rudis adhuc sanguis æstuans, naturæ flammam accendat, et in medullis versata cæca incendia ad remedium, verum etiam per periculum pudoris itura: non ulla

trahatur Josephus, quod a fratribus non singulari alieni domino, sed cæteræ Midianitarum negotiatorum, venundatus esset.

Ad crimen impudicitiae. Pamelius ait, Optime sic mss. codices, pro, pudicitiae. PAMEL.

Qui in domo minor. Recte etiam hinc mss. codices pro, minori, neque enim in minori, sed in majori erat periculo ibi Joseph.

X — *Ut quasi flos quidam properans velociter transiret ætatis.* Pamelius ait: Pulebre sic restituit hunc locum Gravius pro eo quod alii legunt, quasi flos quidem properans velociter transire ætatis. Nam et consentiunt, mss. codices, qui etiam legunt porrectæ, pro eo quod alii porrecta. PAMEL.

latebrarum et sine ullo conscio, quæ tuta quibusdam A putatur, occasio; quæ maxima vis est admittendi sceleris, cum deliberationibus occurrit impunitas. Non posita necessitas de auctoritate jubentium, et in temeritate participum atque sociorum; quo genere franguntur etiam sæpe recta consilia. Non præmia ipsa et bonitas, non accusationes, non minæ, non pœnæ, non mortes; nihil tam sævum, tam durum, tam triste, quam cecidisse de alto pudicitiae gradu. Digni tanto iudicis divini præmio, quorum alter regio pene throno illustraretur, altera concordia mariti dotata inimicorum mortibus redimeretur. Hæc sum et his similia semper nobis ante oculos exempla ponenda, his paria diebus noctibusque meditanda.

XI. Nihil animum fidelem sic delectat, quam integra B immaculati pudoris conscientia. Voluptatem vicisse, voluptas est maxima: nec ulla major est victoria, quam ea quæ de cupiditatibus refertur. Qui hostem vicit, fortior fuit, sed altero; qui libidinem repressit, seipso fortior fuit: qui inimicum prostravit, externum hostem percussit; qui cupiditatem depressit, hostem domesticum superavit. Malum omne facilius vincitur quam voluptas: quia illud quicquid est, horridum est; hoc blandum est. Nihil tam difficile opprimitur, quam quod per illud armatur. Qui cupiditates tollit, et metus sustulit; nam ex cupiditatibus metus veniunt. Qui cupiditates vincit, de peccato triumphat: qui cupiditates vincit, malum generis humani sub pedibus suis jacere ostendit: qui cupiditates vicit, pacem sibi perpetuam dedit: qui cupiditates vicit, libertatem sibi, quæ etiam est ingenuis difficillimum, reddit. Meditanda ergo nobis, fratres, ut res docent, semper pudicitia: quo facilius sit, nullis artibus constat. Quæ enim illa consummata voluntas, quæ nisi impediretur, longe est, sed nostra est: ita non est acquirenda, sed fovenda quæ nostra est.

XII. Quid enim est aliud pudicitia, quam mens honesta ad custodiam corporis data; ut sexibus redditus pudor, severitate signatus, fidem honoris de incorrupta sobole servaret? Pudicitia: autem, fratres, competunt et cogniti sunt in primis divinus pudor, et præceptorum sancta meditatio, et animus propensus ad fidem, et mens attonita ad sacram religionem:

EDIT. OXON. NOTÆ.

XI.—*Quæ enim consummata illa voluntas. Pamelius D ait: Gravius in margine, voluptas, sed neque hoc perspicuum locum reddit. PAMEL.*

XII.—*Deinde videre nequid in se ultra modum sculptum. Pamelius ait: Hæc ex initio mutuatus est libri Tertull. de Cultu Fem., ubi docet etiam in cultu consistere pudicitiam, quod ipsum supra tractavit, lib. de Discipl. et Hab. Virg. Cyprianus; ubi latius de similibus Tertulliani locis. Atqui recte Erasmus conjecit legendum: lenocinatur pro lenocinantium. PAMEL.*

Quid oculorum extremitates suffuscantur. Pamelius ait: Ita censet legendum Erasmus, pro eo quod habebat vetus excensus codex, suffocantur, eo quod, inquit, stibio nigror oculis addi soleat: verum si legatur suffuscantur, aut fuscantur, accedet magis ad illud Cypriani, libro cit., Oculos circumducto nigrorè fucare. PAMEL.

deinde videre, ne quid in se ultra modum sculptum, ultra honestatem productum, ne quid præditum, ne quid arte fucatum, ne quid ad irritandos, aut redintegrandos dolos lenocinatum. Non est pudica quæ affectat animum alterius movere, etiam salva corporis castitate. Longe absint quibus pulchritudo non ornatur, sed prostituitur. Nam sollicitudo de pulchritudine, et malæ mentis iudicium et deformitatis est. Sit natura corporis libera, nec divinis operibus infestatur vis. Semper est misera, quæ sibi non placet qualis est. Quid capillorum mutatur color? quid oculorum extremitates suffuscantur? quid facies artibus in diversam formam convertitur? quid postremo speculum consulitur, nisi quia ne ipsa sit timetur? Cultus etiam mulieris pudica: pudicus sit: adulterium fidelis nec in coloribus noverit. Vestibus aurum intexere, quasi pretio est vestes corrumpere. Quid inter fila staminum delicata, rigida faciunt metalla? nisi ut fluentes humeros premant, et luxuriam infeliciter animi jactantis ostendam? Quid cum cervices peregrinis lapidibus argentur et absconduntur, quorum pretia etiam sine artibus Kalendarium ejusvis excedunt? Non ornatur mulier, sed vitia mulieris ostenduntur. Quid cum digiti tali auro onerati, nec intrare possunt, nec egredi; utrum usus exposcitur, an patrimoniorum inanis pompa monstratur? Mirum negotium, mulieres ad omnia delicatæ, ad vitiorum sarcinas fortiores sunt viris.

XIII. Sed ut repetam quæ cœperam, colenda semper pudicitia viris et fœminis, omni custodia servanda est intra limites suos. Cito natura corporis periclitatur in corpore, dum rapit illam secum caro, quæ semper in lapsu est. Sub prætextu quippe naturæ quæ homines semper urget ad affectus, quibus ruinæ collapsi generis resarciuntur; blandimento voluptatis fallens, non ducit ad continentiam legitimæ conjunctionis sobolem, sed jactat in crimen. Ergo contra has carnis insidias, quibus se diabolus et socium ingerit et ducem facit, oblectandum est omni genere virtutis. Assumatur secundum Apostolum Christi opera, et a consortio carnis quantum potest animus colligatur: separetur consensus a corpore, vitia semper castigentur ut odiantur: ante oculos observetur deformis iste atque dejectus peccati pudor. Pœnitentia ipsa cum luctibus suis commissorum erimium inho-

Kalendarium ejusvis excedunt. Similiter Tertullianus, de Habitu muliebri, uno lino decies sestertium insumitur, saltus et insulas tenera cervix fert, graciles aurium cutes Kalendarium expendunt, et in sinistra per singulos digitos de singulis saccis ludit: et seipsum explicans, hæc sunt vires, inquit, ambitionis tantarum usurarum substantiam uno et muliebri corpusculo hajulare. Kalendarium enim sen Kalendarii liber (ut nuncupatur a Seneca, Epist. 88) et tabulas domesticas significat, quibus annotatur, quæ in singulos menses accipiuntur, et eas in quibus prospectæ erant usuræ ad Kalendas exigendæ, sicut recte annotavit Rhenanus: Ulpianus enim et Africanus jurisconsulti, posteriori hac significatione utuntur. Quare non est necessè confugere ad conjecturam Erasmi, ut legatur, cylindrorum onus excedunt.

nesta contestatio est. Nihil consideretur curiose in Aetuis auriga, ultra concessas corporis metas extol-
lentes se carnis impetus, cœlestium præceptorum
habentis reflectat; ne ultra terminos suos curru iste
corporis raptus, in periculum suum secum et ipsum
rapiat aurigam. Sed inter hæc, immo et ante hæc,
contra turbas et vitia omnia de divinis castris auxilium
petendum est: solus enim potens est Deus qui homi-
nes dignatus est facere, et plena hominibus auxilia
præstare. Ego pauca dictavi, quoniam non est pro-
positum volumen scribere, sed allocationem transmitt-
tere. Vos Scripturas aspiciite, exempla vobis de ipsi-
s præceptis hujus rei majora conquirete. Fratres char-
rissimi, bene valete.

XIV. Dicendum etiam quod adulterium voluptas
non est, sed multa contumelia, nec delectare potest,
quod et animam interficiat et pudorem. Coerceat ani-
mas stimulos carnis, refrænet impetum corporis.
Accepti enim hanc potestatem, ut illi ad imperium
eius membra servirent; et quasi legitimus ac perfe-

MONITUM.

Hic novis Editoribus locus et animus erat libellum D. Cypriano recenter adjudicatum, cui titulus: *Exhortatio ad Penitentiam*, denuo edendi ex anecdotis CCL. VV. Trombelli et Migarelli, canonice regular. qui primi hunc librum ex vetustissimis membranis eruerunt, ac publici juris fecerunt, Bonon., ann. 1751. Hunc vero librum inventu difficillimum, in Italiæ bibliopolarum schedis latitantem, necdum, licet omni ope quasi-
tum, opportune repertum, serius in decursu istius Bibliothecæ dandum esse pollicemur.

APPENDIX SECUNDA.

OPUSCULA SUPPOSITA.

LIBER DE ALEATORIBUS.

TRACTATUS PERPERAM CYPRIANO ADSRIPTUS.

I. Magno nobis ab universa fraternitate cura ^a suc- B II. Ideo sal terræ dicimur, ut ex nobis omois fraternitas
cessit: maxime ex rea ^b perditorum omnium anda- cœlesti sapientia salietur. Nam cum dicat: *Sal autem*
ela, id est, aleatorum quæ animos ad nequitiam in *si fatuatum* ^f fuerit, nihil ^g valebit nisi ut projiciatur
se illicit, ut in lacum mortis mergat ^c. Et quoniam *foras et conculectur ab hominibus*; hoc veremur et tim-
nobis divina et paterna pietas Apostolatus ducatum memus, ne in ^h Ecclesia securi, quod nobis sacerdo-
contulit, et vicariam Domini sedem cœlesti digna- talis dignitas tradita est ⁱ negligentibus, juxta quosdam
tione ornavit, et originem authenticæ Apostolatus, fratres inertes reperiamur: aut dum falsam commu-
super quem Christus fundavit Ecclesiam in superiore nicationem damus, id quod cum honore de Dei di-
nostro ^d portamus, accepta simul potestate solvendi gnatione percipimus, indignante Domino et expro-
ac ligandi et curatione peccata dimittendi: salutari ^e brante amittamus; dicit enim Scriptura divina: *Væ*
doctrina admonemur, ne cum delinquentibus assidue *erit pastoribus*. Quod si ipsi pastores negligentibus
ignoscimus, ipsi cum eis pariter torquemur. reperti fuerint, quid respondebunt ^j Domino pro

LECTIONES VARIANTES.

^a Sic Ebor. Imp. Cura fidelis.

^b Sic Ebor. Imp. Et rea.

^c Sic Bod. 1. Ebor. Imp. Ad nequitiam se in lacum. La-
queo mortis tingant Ebor.

^d Sic Bod. 1. Corv. Imp. Vestro.

^e Sic Bod. 1. Imp. Solvendi, salutari Bod. 1.

C ^f Fatuum Bod. 1.

^g Nihilo Bod.

^h Ne cum Bod. 1.

ⁱ Dignitas est Bod. 1.

^j A Domino trad. Bod. 1.

EDIT. OXON. NOTÆ.

I. — *Magna nobis ab universa fraternitate cura*. Forte legendum: *universæ fraternitatis cura*. Est tamen adhuc plane mutilum hujus libri frontispicium. PAMEL.

Et quoniam nobis. Prætermisi voculam in superfluum. RIGALT.

Et quoniam nobis divina et paterna pietas, etc. Nec Faber notat hunc Tractatum non esse Cypriani. Nam

ex hoc loco apparere alicujus Pontificis Romani scriptum esse. PAMEL.

II. — *Ne in Ecclesia securi*. Etiam hic interposita erat particula cum superflua. PAMEL.

Indignante Domino, exprobrantes amittamus. Censeo legendum, et *exprobrante*. PAMEL.